

O'QUVCHILARNING AXBOROTNI QABUL QILISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA DIDAKTIK INFOGRAFIKANING O'RNI

Toshtemirova Zulfiya Rajabovna

Osiyo xalqaro universiteti Pedagogika yo'nalishi magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20759289>

Annotatsiya. Ushbu tezisda o'quvchilarning axborotni qabul qilish samaradorligini oshirishda didaktik infografika vositalarining o'rni va ahamiyati tahlil qilingan. Didaktik infografikaning o'quv materiallarini vizual va tizimli shaklda taqdim etish orqali o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish, eslab qolish hamda tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishdagi imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, infografika vositalarining o'quv motivatsiyasi, bilish faolligi va tanqidiy fikrlashni shakllantirishdagi pedagogik ahamiyati ochib berilgan. Tadqiqot natijalari didaktik infografikalardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirish va o'quvchilarning axborot bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: didaktik infografika, vizual ta'lim, axborotni qabul qilish, ta'lim texnologiyalari, o'quv motivatsiyasi, tanqidiy fikrlash, raqamli ta'lim, bilish faolligi, ta'lim samaradorligi, innovatsion pedagogika.

KIRISH. Bugungi kunda ta'lim tizimida axborot hajmining keskin ortib borishi o'quvchilarning bilimlarni samarali qabul qilishi va o'zlashtirishi masalasini dolzarb vazifalardan biriga aylantirmoqda. Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quv materiallarini an'anaviy usullarda taqdim etish bilan bir qatorda, axborotni vizual shaklda yetkazish texnologiyalaridan foydalanish ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Chunki inson miyasi matnli ma'lumotlarga nisbatan tasviriy axborotni tezroq qabul qiladi va uzoqroq muddat xotirada saqlaydi. Shu jihatdan didaktik infografika vositalari ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Didaktik infografika murakkab ma'lumotlarni grafik elementlar, diagrammalar, sxemalar, belgilar va tasvirlar yordamida sodda, tushunarli hamda qiziqarli shaklda ifodalash imkonini beradi. Mazkur vosita o'quvchilarning e'tiborini jalb qilish, o'quv materialining mazmunini tez anglash, asosiy tushunchalarni ajratib olish va ularni tizimli ravishda o'zlashtirishga yordam beradi. Ayniqsa, raqamli ta'lim muhitida infografik materiallardan foydalanish o'quvchilarning bilish faolligini oshirish va ta'lim jarayonini interaktiv tashkil etishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Pedagogik tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, vizual ta'lim texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning o'quv motivatsiyasi, tanqidiy fikrlashi va axborotni qayta ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Didaktik infografika nafaqat ma'lumotlarni vizuallashtirish vositasi, balki o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, tahlil qilishga va xulosalar chiqarishga yo'naltiruvchi samarali pedagogik instrument ham hisoblanadi.

Mamlakatimizda ta'limni raqamlashtirish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar didaktik infografika vositalaridan foydalanishning dolzarbligini yanada oshirmoqda. O'quvchilarning axborotni qabul qilish va qayta ishlash kompetensiyalarini rivojlantirish, ta'lim sifatini oshirish hamda zamonaviy ta'lim talablariga mos mutaxassislarni tayyorlashda infografika texnologiyalaridan samarali foydalanish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi.

Asosiy qism. Ta’lim jarayonida axborotni samarali qabul qilish va qayta ishlash o’quvchilarning bilimlarni puxta o’zlashtirishida muhim omil hisoblanadi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar o’quv materiallarini vizual shaklda taqdim etishning samaradorligini alohida ta’kidlaydi. Shu nuqtai nazardan, didaktik infografika vositalari ta’lim jarayonida axborotni sodda, tushunarli va tizimli shaklda yetkazish imkonini beruvchi innovatsion pedagogik texnologiyalardan biri sifatida e’tirof etilmoqda [1].

Didaktik infografika murakkab ma’lumotlarni grafik tasvirlar, diagrammalar, sxemalar va turli vizual elementlar yordamida ifodalashga xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko’rsatadiki, inson miyasi vizual axborotni matnli axborotga nisbatan tezroq qabul qiladi va uzoq muddat xotirada saqlaydi. Shu sababli infografika vositalaridan foydalanish o’quvchilarning o’quv materiallarini tushunish va eslab qolish darajasini sezilarli ravishda oshiradi [2].

Didaktik infografikalar o’quvchilarning bilish faolligini rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Vizual ko’rinishda taqdim etilgan ma’lumotlar o’quvchilarning diqqatini jalb etadi, ularni mustaqil fikrlashga undaydi va murakkab tushunchalar o’rtasidagi bog’liqliklarni anglashga yordam beradi. Natijada o’quvchilar axborotni nafaqat qabul qiladi, balki uni tahlil qilish va umumlashtirish ko’nikmalarini ham rivojlantiradi [3].

Ta’lim jarayonida infografik vositalardan foydalanish o’quvchilarning o’quv motivatsiyasiga ham ijobiy ta’sir ko’rsatadi. An’anaviy matnli ma’lumotlarga nisbatan rangli va vizual materiallar o’quvchilarda qiziqish uyg’otadi hamda dars jarayonida faol ishtirok etishlariga xizmat qiladi. Ayniqsa, raqamli ta’lim muhitida interaktiv infografikalar o’quvchilarning mustaqil ishlash ko’nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi [4].

O’zbekistonlik pedagog olimlar N. Saidahmedov va R. Ishmuhamedovlarning tadqiqotlarida ham zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta’lim samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida e’tirof etiladi. Ularning fikricha, vizual va interaktiv vositalardan foydalanish o’quvchilarning bilimlarni o’zlashtirish darajasini oshirib, ta’lim jarayonini shaxsga yo’naltirilgan tarzda tashkil etish imkonini beradi [5].

Shuningdek, Q. Abdullayeva, K. Qosimova va S. Matchonovlarning boshlang’ich ta’lim metodikasiga oid ilmiy izlanishlarida ham o’quv materiallarini ko’rgazmali vositalar orqali yetkazish o’quvchilarning idrok etish va tushunish faoliyatini rivojlantirishi ta’kidlangan. Didaktik infografika vositalari aynan ana shu maqsadlarga xizmat qilib, o’quvchilarning axborotni qabul qilish samaradorligini oshirish, tanqidiy fikrlashini rivojlantirish va ta’lim sifatini yaxshilashga yordam beradi [6].

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, didaktik infografika vositalari ta’lim jarayonida axborotni qabul qilish samaradorligini oshirishning muhim pedagogik omillaridan biri hisoblanadi. Ular o’quv materiallarini vizual, tizimli va tushunarli shaklda taqdim etish orqali o’quvchilarning diqqatini jalb etadi, bilimlarni tezroq o’zlashtirish va uzoq muddat xotirada saqlashga yordam beradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko’rsatadiki, didaktik infografikalardan foydalanish o’quvchilarning bilish faolligini oshiradi, axborotni tahlil qilish va umumlashtirish ko’nikmalarini rivojlantiradi hamda tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, infografik vositalar o’quvchilarning o’quv motivatsiyasini kuchaytirib, ularning dars jarayonidagi faolligini ta’minlaydi.

Zamonaviy raqamli ta’lim muhitida infografika texnologiyalaridan foydalanish o’quv jarayonini yanada interaktiv va samarali tashkil etish imkonini beradi. Ayniqsa, murakkab

mavzularni sodda va ko'rgazmali shaklda tushuntirishda didaktik infografika vositalari katta pedagogik ahamiyat kasb etadi.

Shunday qilib, ta'lim amaliyotida didaktik infografika vositalaridan keng foydalanish o'quvchilarning axborotni qabul qilish va qayta ishlash kompetensiyalarini rivojlantirish, ta'lim sifatini oshirish hamda zamonaviy ta'limning asosiy maqsadlariga erishishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Kelgusida infografika texnologiyalarini sun'iy intellekt va raqamli platformalar bilan uyg'unlashtirish orqali ularning pedagogik imkoniyatlarini yanada kengaytirish maqsadga muvofiqdir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Smiciklas, M. *The Power of Infographics: Using Pictures to Communicate and Connect with Your Audiences*. Indianapolis: Que Publishing, 2012.
2. Mayer, R. E. *Multimedia Learning*. New York: Cambridge University Press, 2021.
3. Bruner, J. *The Process of Education*. Cambridge: Harvard University Press, 1960.
4. Clark, R. C., Mayer, R. E. *E-Learning and the Science of Instruction*. Hoboken: Wiley, 2016.
5. Saidahmedov, N. *Yangi pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Moliya, 2003; Ishmuhamedov, R. *Innovatsion pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
6. Abdullayeva, Q., Qosimova, K., Matchonov, S. *Boshlang'ich ta'lim metodikasi*. – Toshkent: O'qituvchi, turli nashrlar.